

Örökség megbeszélés

Lakitelek, 2012, október 25.

Az örökség és rokon fogalmai

- Tradíció
- Hagyomány
- Kultúra
- Közösségi emlékezet
- Helyi tudás – történeti tudás
- Kulturális örökség

Tartalom

- Örökség fogalmai
- A kulturális örökségről általában
- A tánc, mint kulturális örökség

Az örökség megszemélyesítése Amerikában (Florida, Disney World, Epcot, 1981)

Giovanni Panini: Próféta a római romok között, 1751

Albert Anker: A nagyapa mesél, 1884

Jankó János: A népdal születése, 1860

Izsó Miklós: Táncoló parasztok, 1870 körül

Az örökség definíciói 1.

- Magyar Néprajzi Lexikon 3. 349.
- A kulturális örökség: minden generáció számára a megelőző generációk által felhalmozott kulturális javak összessége
- (Sárkány Mihály ?)

Az örökség/tradíció/kultúra definíciói 2

- „...In anthropology, the word is used instead of patterns of beliefs, customs, values, behaviour and knowledge or expertise which are passed from generation to generation by the socialisation process within a given population. „ (Culture, Folklore, Folk Culture) **Charlotte Seymour-Smith Palgrave Dictionary of Anthropology . 1986, Macmillan Press Ltd 279-280.**

A definíció kritikája

- A tradíció fogalmában nem érvényesül a szocio-kulturális rendszerek dinamikus és adaptív (befogadó) jellege. A fogalom kritikátlan használata révén hibásan ítélnénk meg a **folyamatosság** és a **változás** viszonyát, amit nem csak az egyes **kulturális elemek önmagukban való szemléletében**, hanem az egyes közösségek **átfogó történeti reprodukciójának** és a társadalmi változásuk viszonylatában is tekintetbe kell vennünk. (Forrás: ugyanott)

A kultúra/tradíció/örökség definíció

3

- „...culture pertains to that huge proportion of human knowledge and ways of doing things, that is aquired, learned and constructed, that is not innate to a newborn child. Thus while the capacity for language maybe inborn, the specific language that the child learns to speak is not, and as learned knowledge its particular grammar and idiosyncratic classification of the world become crutial part of his or her own cultural heritage. „ **Nigel Rapport and Joanna Overing: Social and Cultural Anthropology. The Key Concepts. Routledge, 2000. 93.**

A kultúra/tradíció/örökség definíció

3

- Heritage industry
- Történeti események rekonstruálása kosztümös újraélése, a nézők részvételével.
- Nosztalgikus népszerű történeti koncepció.
- Kitalált közösség (imagined community), kitalált örökség (invented tradition).
- **David Macey: Dictionary of Critical Theory. Penguin Books, 2000**

A kulturális örökségről általában

- Épített örökség
- Régészeti örökség
- Természeti örökség
- Dokumentum-örökség
- Digitális örökség
- Tárgyi (materiális, tangible) örökség
- Szellemi (immateriális, intangible) örökség

A szellemi kulturális örökség fogalma UNESCO Egyezmény 2003.

- Élő, fenntartható tudás és gyakorlat
- Helyi közösséghez és lokalitáshoz kötődik
- A közösségek, csoportok vagy egyének identitását erősíti
- Egymás kölcsönös megismerését és megbecsülését segíti
- A közösség tagjainak kreativitását szolgálja

A definíció jellemzése

- Az egyezmény egy nemzetközi jogi szabályozás eredménye, tehát normatív jellegű
- Az emberiség egészére érvényes szándékú, átfogó jellegű, tehát túl általános
- Nem mentes a nemzetközi, regionális, nemzeti és helyi politikai elfogultságoktól

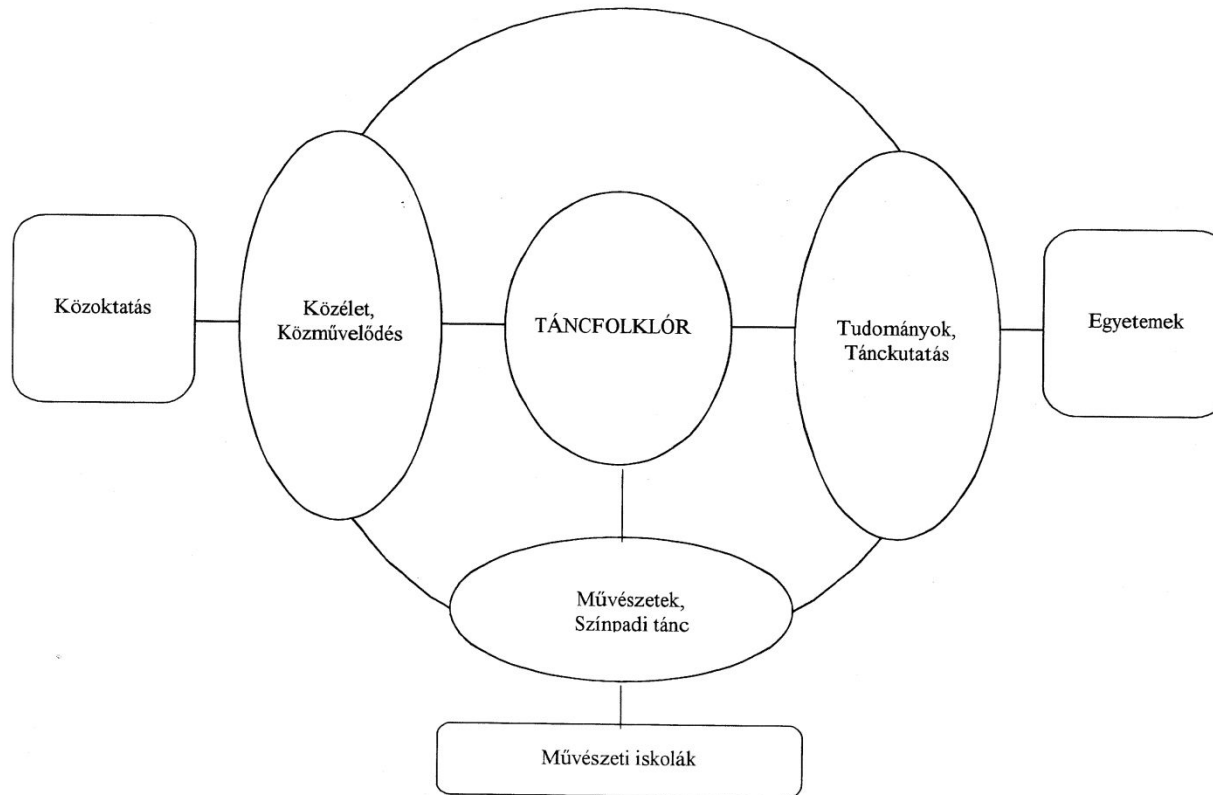

A tánc, mint kulturális örökség megjelenési formái

- Mai elemei:
- Élő tudás és gyakorlat a helyi közösségekben
- Az egykori és mai tudás és gyakorlat dokumentációja az archívumokban
- A kutatás, a művészeti érdeklődés és a hagyományőrző mozgalmak által kialakított kép az egyes érdeklődési területek saját és közös tudása alapján.

A tánc iránti társadalmi érdeklődés modellje a művelődés keretében

A néptánc iránti érdeklődés területei

A kutatás hozzájárulása az örökségképzés folyamatához 1

- a magyar táncagyomány, lehetőségekhez mérten, alapos dokumentálása;
- a táncagyományra vonatkozó dokumentumok, őrzése, kritikai kiadása, a tánc, mint kulturális „szöveg” szisztematikus közreadása;

A kutatás hozzájárulása az örökségképzés folyamatához 2

- A mozgásanyag strukturális tipológiai rendszerének kialakítása, a kelet-európai egyéni, improvizatív táncalkotás törvényszerűségeinek meghatározása;
- A magyar tánc hagyomány viszonylag hű képének megrajzolása, a hagyomány táji tagolódásának történeti rétegzettségének tükrében;

A kutatás hozzájárulása az örökségképzés folyamatához 3

- A hagyományőrző, felelevenítő (revival) mozgalmak, a néptáncoktatás és a színpadi táncművészet szemléletének formálása;
- Az élő mozgásos örökség formálásának és hosszútávú megőrzésének elősegítése a helyi közösségek, régiók szintjén, nemzeti szinten és nemzetközi szinten egyaránt

A kutatással szembeni lehetséges kritikák

- A táncos valóság képének elrajolása, meghamisítása a hagyomány:
- nacionalizálás, a nemzeti sajátosságok túlzott hangsúlyozása;
- archaizálása, régi korokba való visszavetítése,
- idealizálása, történetietlen szemlélete;
- purifikálása, un. idegen elemektől való megtisztítása;
- homogenizálás, a meglévő különbségek bagatellizálása révén.

- A hagyományos táncok átörökítése a „tánc mindenkié” , a „táncos anyanyelv” és a „tisztá forrás” előrevivő mítoszainak megteremtése és következetes alkalmazása révén.
- A táncos anyanyelv elsajátítási lehetőségeinek megteremtése a köz- és felsőoktatás minden szintjén.
- A színpadi táncművészet új ágának megteremtése és elismertetése.

A művelődési mozgalmak hozzájárulása az örökségképzéshez

- A hagyományos táncok átörökítése a „tánc mindenkié” , a „táncos anyanyelv” és a „tisztá forrás” előrevivő mítoszainak megteremtése és következetes alkalmazása révén.
- A táncos anyanyelv elsajátítási lehetőségeinek megteremtése a köz- és felsőoktatás minden szintjén.
- A színpadi táncművészet új ágának megteremtése és elismertetése.

A művészetek hozzájárulása az örökségképzéshez

- Mozart: A varázsfuvola
- - a szépség, jóság és igazság, mint általános emberi értékek apotheózisa

- Nagy László: Ki viszi át a szerelmet
- - a „szerelem”, mint örökség-szimbólum

A táncos örökség védelmének problémái

- A külső és belső perspektívák összeegyeztetősége
- A hagyomány és modernizáció (innováció) viszonyának megítélése
- Nyilvános és privát szférák kettősségének figyelembevétele
- Egy-kultúra – több-kultúra elvének ütközése
- A materiális és szellemi kultúra, ill a kultúra mester elemeinek mesterséges szétválasztása
- A különleges elemek kiválogatása

Köszönöm a figyelmet!

